

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü

**ÖĞRETİM ELEMANI
VE
İDARİ PERSONEL**

KILAVUZU

ÖĞRETİM ELEMANI VE PERSONEL KILAVUZU

Giriş

Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi (BÜEÖB), Üniversitemizde eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin Üniversitemizin imkanlarına ve hizmetlerine eşit (koşullarda) erişebilirliği sağlamak; onların akademik, fiziksel, psikolojik ve kişisel gelişimlerini desteklemek ve bu konularda gerekli düzenlemeleri gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. Belirtilen bu amaçların gerçekleştirilebilmesi, üniversitede çalışan her personel ile iş birliği içinde olmayı gerektirmektedir.

Öğretim elemanı ve personel kılavuz kitapçığı, birimin hizmetleri hakkında bilgi sunmak ve farklı yetersizlik gruplarına özgü olarak düzenlenebilecek uyarlamalara kılavuzluk etmek için hazırlanmıştır.

Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Hakkında

14/08/2010 tarih ve 27672 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “Yükseköğretim Kurumları Özürlüler Danışma Ve Koordinasyon Yönetmeliği” gereği Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi, çalışmalarını Bartın Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak yürütmektedir. Birimden sorumlu koordinatör, birim üyeleri ve öğrenci temsilcileri gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmalarını yürütmektedir.

Koordinatör, rektör tarafından üniversitenin öğretim elemanları arasından seçilir, birimin işleyişinden sorumlu ve yapılacak düzenlemeleri belirleyen yetkili kişidir.

Engelli Öğrenci Birimi Temsilcileri, her fakülteden gönüllülük esasına dayalı olarak seçilen öğretim elemanlarından oluşmaktadır. Engelli Öğrenci Birimi Temsilcileri, bağlı buldukları fakültede yer alan yetersizlikten etkilenmiş öğrenci ile danışma birimi arasındaki iletişimin düzenlenmesini sağlarlar.

Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Koordinatörlüğü'nün (BÜEÖB) Sunduğu Hizmetler

Özel gereksinimli öğrenciler, buldukları fakültenin/yüksekokulun/enstitünün **Engelli Öğrenci Akademik Birim Temsilci** sorumlusuna doğrudan başvurarak veya web sitesinde yer alan hizmet talep formunu (EK 1) doldurup engelsiz@bartin.edu.com adresine mail atarak ya da doğrudan Birime başvurarak aşağıda belirtilen hizmetlerden yararlanabilirler.

Öğretim Uyarlama Mektubu: BÜEÖB, öğrencilerin bireysel özelliklerine göre ders ve sınav esnasında problemlerle karşılaşmamaları ve bunlara aktif katılımlarının desteklenmesi adına öğrenci ile birebir görüşme yaparak ihtiyaç duyulan uyarlamaları belirler (ders ve sınav materyallerini alternatif formatlarda sunma, sınav süresinin düzenlenmesi, ders materyallerinin dijital ortamda sunulması vb.) ve ilgili öğretim elemanlarına iletmek üzere akademik uyarlama mektubu hazırlar (Ek2, Ek3, Ek4).

Ders Partnerliği ve Not Tutucu Desteği: Yetersizliği nedeni ile ders esnasında veya derse hazırlık aşamasında not tutma ve ders çalışmada zorluk yaşayan öğrencilere (öncelikli olarak) kendileri ile birlikte ders alan arkadaşları arasından belirlenen öğrenci/öğrenciler yolu ile ders partnerliği ve not tutucu hizmetinin sunulmasıdır (EK 5, Ek 6).

Engelli Öğrencisi Olan Bölümlere Danışmanlık Hizmeti: BÜEÖB, talep edildiği takdirde; özel gereksinimli öğrencilerin eğitim aldıkları bölümlerdeki akademik uyarlamaları ile ilgili öğretim elemanları ve öğrencileri bilgilendirme toplantıları düzenler. Yeni kayıt yaptıran özel gereksinimli öğrencilere üniversitede sunulan hizmetler ve imkânlar hakkında bilgi verme, burs ve yemekhane gibi hizmetlere erişimine aracılık etme konularında danışmanlık yapar.

Eğitim ve Seminer: Üniversite bünyesinde yer alan öğretim elemanı, personel ve öğrencilerin yetersizlik alanında bilgilerini 1 farkındalık düzeylerini artırmak amacı ile konferans, seminer ve eğitimler **Engelli Öğrenci Birim Koordinatörlüğü** tarafından düzenlenir.

YETERSİZLİK TÜRLERİNE YÖNELİK YÖNERGELER

Bu bölümde, yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere daha iyi bir üniversite yaşantısı sunmak için yetersizlik türlerine göre akademik ve sosyal bağlamda ortaya çıkacak problemleri önlemek ve desteklemek için önerilere yer verilmiştir.

Otizm Spektrum Bozukluğu olan Bireyler

Yetersizlik grupları içinde yer alan Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), erken dönemde ortaya çıkan, sosyal iletişimde bozukluk, sosyal etkileşim ve toplumsal ilişki geliştirmede sorunlar, basmakalıp ve yineleyici davranışlar sergileme ile sınırlı ilgi alanı olarak karakterize olan karmaşık bir nörogelişimsel bir bozukluktur (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013; akt. Köroğlu; 2013).

OSB öğrencilerinde en yoğun sınırlılık gözlenen gelişim alanlarının başında dil ve sosyal iletişim becerileri gelmektedir. Bu sınırlılıklar, OSB'li öğrencilerin, diğer öğrenciler ile olan etkileşimlerini olumsuz etkilemektedir (Brigham, Yoder, Jarzynka ve Tapp, 2010). Bunun yanı OSB'li öğrencilerin çevresindeki kişilerle sosyal etkileşimini olumsuz yönde etkileyen duygu ve davranışları ile tekrarlayıcı (stereotipik) ve sınırlı ilgi alanı davranışları sergiledikleri de bilinmektedir (Gray, Caroline, Taffe, Brereton, Stewart ve Bruce, 2012). OSB'li öğrencilerde gözlenen sosyal beceri yetersizlikleri, eğitim ortamlarında akranları ile işbirliği, yönergelere uyma, etkinliklere katılma, selamlaşma, kendini tanıtmaya, suçlanma veya alay edilme ile baş etme, yardım isteme gibi konularda sıkıntı yaşamaktadır (Macintosh ve Dissanayake, 2006).

Dilin kullanımı, OSB'li öğrencilerin günlük yaşadığı temel alanlardan birisidir (Töret, 2018). Dili anlama ve üretmede gözlenen gecikme ve sıra dışılık en önemli sınırlılıklar arasındadır. Bazı OSB'li öğrenciler yaşam boyu sözel iletişim kuramayabilir. Duyusal problemler, OSB'li olan öğrencilerin yaşadığı bir diğer sorundur. OSB'li öğrenciler, dokunsal, denge, vücut farkındalığı, görsel, işitsel, tat ve koklama duyularına ilişkin farklı problemler yaşayabilmektedir (Friend, 2006). OSB'li öğrencilere özgü bir diğer özellik, farklı bilişsel ve eğitsel gereksinimleri ve yeterlikler gösterebilirken, çoğu bireyde değişik düzeyde zihinsel yetersizlikler görülmektedir (Chakrabarti ve Fombonne, 2005). Öğrencilerin akademik becerini kazanmalarında dikkat ve bellek gibi bilişsel yeterlilikler de önemli

rol oynamaktadır. Dikkat sorunları, OSB'li öğrencilerde yaygın olarak görülmektedir. Ayrıca rutinleri sırasında dikkati odaklanma ve sürdürme sorunlarının yanı sıra sürekli hareket olma, sıra bekleme gibi Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) belirtilerinin, OSB'li öğrencilerde yaygın olarak gözlenmektedir (Diken, 2012).

Otizm Spektrum Bozukluğu olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

OSB'li öğrencilerin öğretim sürecinde gerekli çevresel düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin fiziki alanların üzerilerine görsel resimli kartlar yapıştırılarak alanın ne olduğu daha belirgin hale getirilebilir (Diken, 2012). Dikkatini odaklanmakta güçlük çeken OSB'li öğrenciler, sınıf ortamında, dikkat dağıtacak gereksiz uyarlardan arındırılabilir ya da sınıfta ön sıralara oturtulabilir. Sözel yönergelerle ya da ifadelerle birlikte görsel destekler kullanılabilir. Öğrencinin programında herhangi bir değişiklik yapılacak ise öğrenciye bu değişikliğe alışması için zaman verilmelidir. Çünkü OSB'li öğrencilerin rutinlerinde yapılan herhangi bir değişiklik onları rahatsız edebilir. Öğrencinin eğitimine ilişkin kararlarda aile ile işbirliği içerisinde olunmalıdır (Diken, 2012). OSB'li öğrenci ile iletişim kurarken soyut dilden ve mecazlı konuşmaktan kaçınılmalıdır. Ayrıca bu öğrencilere şaka yapmaktan kaçınılmalıdır. Grup ödevleri ya da çalışmaları bu öğrenciler için güç olabilir. İyi anlaştığı grup içerisinde olmasını ya da grup içindeki görevinin mümkünse belirgin olması kontrol edilmelidir. Gerekirse alternatif değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır.

Otizm Spektrum Bozukluğu olan Bireyler İçin Sınav Uyarlamaları

- Sınavlarda gereken uyarlamalar yapılmalı, bununla birlikte pozitif veya negatif ayrımcılık uygulanmamalıdır/gösterilmemelidir.
- Öğrenciye alternatif sınav formatları sunulabilir. Ek süre verilebilir.
- Bilgisayar kullanımına izin verilebilir.
- Dikkat dağıtıcı unsurlar olabildiğince azaltılmalıdır.
- Ayrı bir derslikte sınav olması sağlanabilir.
- Öğrencinin sınavla ilgili herhangi bir güncellemeyi anlayabildiğinden ve diğer öğrenciler gibi soru sorabildiğinden emin olunmalıdır.
- Belirsiz bir dil kullanılmamalıdır.
- Açık uçlu sorular küçük parçalara bölünebilir.
- Adım adım yönergeler, anlaşılır, yönlendirici ve yapıcı geribildirimler verilmelidir.

Dikkat Eksikliği ve/veya Hiperaktivitesi Olan Bireyler

Dikkat eksikliği ve/veya hiperaktivite bozukluğu (DEHB), ICD 10'da Zihinsel ve Davranışsal Bozukluklar bölümünde Hiperkinetik Bozukluklar başlığı altında sınıflandırılmaktadır (WHO, 2006). Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu (DEHB) genetik ve nöro-biyolojik temelleri olan nöro-davranışsal bozukluklardır. Bu bireylerin dikkatleri çok kısa sürelidir ve çabuk dağılır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre ise DEHB “çocukta 7 yaşından önce başlayan, en az iki ortamda (ev, okul) 6 ay süreyle yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite ve dürtüsellik belirtileriyle görülen bozukluk” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2012).

Dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu olan öğrenciler; sürekli konuşur, başkalarını yaptığı işten alıkoyarlar, eşyalarını sık sık kaybederler, isteklerini erteleyemezler, sorulan soru tamamlanmadan cevap verirler, doğrudan kendisiyle konuşulduğunda çoğu zaman dinlemiyormuş gibi görünürler, grup içinde sırasını beklemekte zorlanırlar, başkalarına karşı itme, çekiştirme, vurma gibi davranışları sık gösterirler, genellikle başladıkları işi sonlandırmada güçlük çekerler, başladıkları işi bitirmeden bir diğerine başlarlar, günlük işlerde genellikle untkandırılar, çalışmalarını plansız, düzensiz ve karmakarışık bir biçimde sürdürürler, yapacakları/yaptıkları işin sonunu düşünmeden hareket ederler ve sürekli kendileriyle ilgilenilmesini isterler.

Dikkat Eksikliği ve/veya Hiperaktivitesi Olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

Dikkat eksikliği ve/veya hiperaktivite bozukluğu olan öğrencinizden duvar tarafında olacak şekilde ön sıraya oturmasını isteyin. Öğrencinin derslik içinde yakınında oturan öğrencilerin, öğrenciye uygun model olabilecek kişiler olması için sorumlu öğretim elemanlarından destek alın. Derste işlediğiniz konuları belirli aralıklarla tekrar edin. Öğrencinin tuttuğu ders notlarını arkadaşının kontrol etmesine imkân tanıyın, gerekirse dersi ses kayıt cihazıyla kaydetmesine izin verin. Öğrencinizin derslerini takip ederken ve ödevlerini hazırlarken bilgisayar ve internet kullanmasına izin verin. Öğrencinin derslik içinde eğer mümkünse belli zamanlarda hareket etmesini sağlayacak görevler verin. Öğrencinin dürtüsellikliğini önlemek amacıyla 3D (Dur, Düşün, Davran) tekniğini kullanmasına izin verin. Sınava hazırlanma becerilerini öğrenmesinde rehber olun ya da sınıf arkadaşlarından destek almasını sağlayın. Öğrencinin yaptığı ödevlere mutlaka geri dönütler verin. Öğrencinize özel sorumluluklar verin. Öğrencinizin grup çalışmalarına katılımını destekleyin. Öğrencinizin başarılarını anında ödüllendirmeye gayret edin.

Dikkat Eksikliği ve/veya Hiperaktivitesi Olan Bireyler İçin Sınav Uyarlamaları

- Sınavların planlanması öğretim materyalleri ve öğretim stratejileriyle ilgili olarak öğrenciyle dönem başında danışman, ders öğretim elemanı ve birim çalışanları iş birliğinde bireysel görüşme yapılmalıdır.
- Öğrencilerin sınav öncesinde, esnasında ve sonrasında öğrencinin sınavının ayrımcılığı ortadan kaldırmak için özel durumuna göre uygun olarak düzenlenmesi ve sınavların düzgün işleyişinin sağlanması için engelli gerekli destekler verilmelidir.
- Öğrencinin dikkati kolay dağılabileceğinden ek süre verme ya da daha az sınav sorusu sorma gibi yollara başvurulabilir.
- Öğrencinin sınav kâğıdında dürtüselliğinden kaynaklandığını düşündüğünüz yazım hataları yapabileceğini göz önünde bulundurulmalıdır.
- Öğrenciye dersin kapsamı ve şartları imkân verdiği takdirde sınav sorularının açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, doğru-yanlış olarak çeşitlendirilmesine dikkat edilmelidir.
- Öğrenciye özellikle sınav başlamadan önce ve sınav esnasında önemli hususlara ilişkin kısa, açık ve anlaşılır açıklamalar yapılmalıdır.
- Dersin kapsam ve şartları elverdiği takdirde yazılı sınava alternatif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılabilir.
- Öğrencinin önceden talep etmesi durumunda gerekli planlamalar yapılarak öğrenci için sınavda dinlenme arası (mola) düzenlemesi yapılabilir.
- Öğrencinin sınavlara hazırlanabilmesi için ders notlarının önceden verilmesine, ödevler için daha uzun süre tanınmasına özen gösterilmelidir. Öğrenciye eğer mümkünse derslerin ses kayıtları, sunum slaytları gibi ders materyalleri erilmelidir.

Görme Yetersizliği Olan Bireyler

Yükseköğretim Kurumu'nun verilerine göre, üniversitede eğitim gören yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin içerisinde en yüksek oranı teşkil eden grup görme yetersizliği olanlardır. Yükseköğretim'de görme yetersizliği olan öğrencilerin üniversite yerleşkesine ulaşmada; kampüs içerisinde bağımsız bir şekilde dolaşabilmede (yemekhane, tuvalet, derslikler gibi farklı hedeflere ulaşabilmede); yakın (yazı yazma, kitap okuma vb.) ya da uzak (slayt sunularını, tahtayı vb.) mesafe görmeyi gerektiren becerilerde; not alma, kitap, ders notu vb. basılı materyallere erişimde; ders içeriğinde bulunan tablo, grafik, resim, video gibi görsellere erişimde; bilgisayar ve internet kullanımında güçlük yaşayabilirler.

Görme yetersizliği olan öğrenciler, öğrencinin yetersizlikten etkilenme miktarına göre total görme engelli (total görmeyen veya kör) ve az gören olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlar tıbbi ve eğitsel olmak üzere iki farklı biçimde yapılmaktadır.

Tıbbi tanımlama, yetersizliği olan bireyin yasal haklarından yararlanabilmesi için ve WHO (2010)'nün belirlediği kriterlere göre yapılmaktadır. Bu kriterlere göre total görme kaybı; yapılabilecek bütün düzenlemelere rağmen bireyin iyi gözünde görme keskinliğinin 200 adım mesafede görebildiğini 20 adımdan daha yakın bir mesafede görebilmesidir. Az gören tanımı ise; bütün müdahalelere rağmen (tedavi, ameliyat, gözlük, vb.) görme keskinliğinin 200 adım mesafede görebildiğini 20 ile 70 adım arasında yakın bir mesafede görebilmesidir (Ünlüçerçi, 2016).

Eğitsel tanımlama, kişinin görme yetisini eğitimde ne düzeyde kullanabildiği ile ilgilidir. Eğer birey gerekli ortam-materyal düzenlemeleri yapıldığında (ortamdaki ışık seviyesi, kontrastlar, büyük punto yazılı materyaller, uygun kontrastlı materyaller, vb.) ve yardımcı araç gereçler yardımıyla (optik araçlar, büyüteçler, elektronik büyüteçler, vb.) görmesini eğitim-öğretimde işlevsel olarak kullanabiliyorsa az gören, kullanamıyor ve dokunsal-işitsel materyallere (braille yazı, sesli kitap, vb.) ihtiyaç duyuyor ise total görme engelli olarak tanımlanır (Özyürek, 1998).

Görme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

Öğrencinin dersi takip edebilmesi için ihtiyaç duyduğu elektronik veya elektronik olmayan büyüteçleri, optik araç gereçleri, braille yazı tableti, teleskopik gözlük, braille daktilo, bilgisayar, tablet, telefon gibi araç gereçleri kullanmasına izin verilmelidir (Özyürek, 2005). Tüm araç gereçlere rağmen ders esnasında not almada ve dersi takip etmede zorlanabileceği için ders esnasında ses kaydı yapmasına izin verilebilir. Öğrencinin ihtiyaç duyduğu basılı ya da dijital dokümanların kabartma yazılı dokümanlara dönüştürülmesi sağlanabilir (Braille yazıcı ve basılı dokümanı bilgisayar ortamına aktarabilen tarayıcılarla kolay bir işlem haline gelecektir.).

Kitap ve ders notlarının seslendirilmesi, basılı materyallerin taranarak dijital ortama aktarılması ve yardımcı yazılımlarla (jaws vb.) digital ortamdaki belgelerin seslendirilmesi erişimi kolaylaştıracaktır. Öğrencinin yardımcı araç-gereç ve teknoloji kullanımındaki akıcılığı ekranlarına göre daha geri olabilir (Douglas, 2001). Özellikle basılı materyal üzerinden verilen veya istenen ödevlerde ciddi anlamda vakit kaybı yaşayabilirler. Bu sebeple ödevlerde kendilerine ekstra süre tanınabilir.

Ders içerisinde kullanılacak sunumlar ve dokümanlar öğrenciye incelemesi için öğrenciye önceden verilebilir. Görsel materyaller ve tablolar mümkün olduğunca sadeleştirilmeli ve açıklayıcı bir şekilde betimlenmelidir (Şafak, 2009). Dijital ortamdaki iki boyutlu tablo, şema ve şekilleri doküman formatına dönüştürebilen teknolojilerden yararlanılabilir. Aynı şekilde, doküman ve dönütlerde erişilebilirliği artırmak için basılı materyal olarak vermek yerine dijital ortamdan sesli veya yazılı şekilde verilebilir (doc. uzantılı dokümanlar pdf den daha erişilebilir olabilir). Ders süresince betimleyici bir anlatım kullanılmalıdır. Yazılar seslendirilmeli ve görseller betimlenmelidir. Mümkün olduğunca ders içerisinde doküman farklılığı sağlayacak doküman 3 boyutlu nesne, materyal, şekil ve grafikler kullanılmalıdır (Özyürek, 2005).

Az görenler için büyük puntolu uygun kontrastı sağlayan (sarı üzerine siyah yazı en yaygındır) materyaller hazırlanmalı ve öğrenciye uygun ışıklandırma yapılmalıdır. Görme engelli öğrencilerin bazıları aydınlıkta bazıları ise loş ve karanlık ortamda daha iyi görebileceği için bu öğrencinin tercihine göre yapılmalı ve gerekliyse aydınlatma kullanmasına izin verilmelidir (Altunay, 2013). Dikkat edilmesi gereken nokta ışık kaynağına direkt bakacak şekilde bir düzenleme yapılmamalıdır.

Öğrencinin oturma düzeni onun en rahat olacağı şekilde hazırlanmalı materyalleri incelemesi için fırsat ve süre verilmelidir.

Görme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Sınav Uyarlamaları

● Sınav için öğrencinin tercihi dikkate alınarak onun özelliklerine en uygun yöntem seçilmelidir. Büyük puntolu yazılar, kabartma yazı, bir okuyucuyla birlikte sınava girme ya da öğrencinin bilgisayar veya tablet gibi teknolojik aletlerle sınava girerek soruları dijital ortamda yazılı veya sesli olarak yanıtlaması istenebilir.

● Öğrencinin öğretim elemanı ile sınava girmesi durumunda sınavın olduğu ders ile ilgili bilgisi olan bir öğretim elemanı seçilmelidir (İngilizce sınavı için İngilizce bilen bir öğretim elemanı gibi). Eğer öğrenci soruları kabartma yazı ile cevapladı ise öğrenciden cevapları okuması istenebilir. Sorularda yer alan görseller sade bir dille betimlenmeli ve yazıya dökülmelidir.

● Görme yetersizliğinden etkilenmiş bir öğrenciye sınavlarda ek süre verilmesi değerlendirilmeli ve ihtiyaç durumunda bu süre sınav süresine takviye edilmelidir.

● Aynı zamanda görme yetersizliği olan öğrencilerde bazı tikler görülebilir (kafa sallama, ileri geri sallanma, kollarını sallama, vb.) Tiki olan bir görme yetersizliği olan öğrenci ile karşılaşıldığında bu durum görmezden gelinmeli ve tepki verilmemelidir. Ayrıca görme yetersizliği olan bir öğrencinin ek bir yetersizlikten de etkilenmiş olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Chen, 2014). Öğrencinin bilgilerine ve hikayesine hakim olmak bu durumda yarar sağlayacaktır.

İşitme Yetersizliği Olan Bireyler

Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2012) göre, işitme yetersizliği, normal işitme yetisi olan bireyler kadar iyi duyamama durumu olarak tanımlanır ve bu durum bireyin konuşmayı edinmede, dili kullanmada ve iletişim görevlerini yerine getirmede güçlük yaşamasına neden olur. İşitme kaybı orta, hafif ve ağır düzeyde olan bireyler işitme cihazı, koklear implant, FM sistemler gibi yardımcı teknolojik araçlarla var olan işitmelerini kullanırken, sağır bireyler bu araçlardan faydalanamadığı için dudak okuma ve işaret dili ile iletişimlerini sürdürürler.

Yükseköğretimde, işitme yetersizliği olan öğrenciler eğitim süreçlerinde doğrudan bilgiye ulaşmada üçüncü kişilere ihtiyaç duymaktadırlar ve bu durum öğretim elemanı ve öğrenci arasındaki iletişimin sınırlı kalmasına neden olmaktadır. İşitme yetersizliği olan öğrencinin eğitim sürecinde okuduğunu anlama ve kendini ifade etmede becerilerinde sınırlılık yaşamaları; sözel dil ile anlatılan derslerde not alma, imla ve dil bilgisel kurallarına uygun yazı yazma, ders sırasında anlık bilgi alışverişi; akademik ve sosyal ortamlarda ise sınıf arkadaşları, öğretim elemanları ve idari personel ile doğrudan iletişime geçememesi gibi hususlarda zorluklar yaşamaşarına neden olabilir.

İşitme yetersizliği olan öğrenciler, konuşma sırasında belirli sesleri değiştirerek ya da düşürerek telaffuz edebilir, konuşma sırasında dil bilgisel ekleri eksik ya da yanlış kullanabilir, ses tonunu ayarlama güçlüğü yaşayabilir (Fısıltı halinde konuşma ya da bağırarak konuşma), ortamdaki ani ses değişimlerinin farkında olmayabilir ve soru-cevap şeklinde yürütülen derslerde söz sırasının kimde olduğunu fark etmeyebilirler ve bundan dolayı öğretimsel düzenlemelere ihtiyaç duymaktadırlar.

İşitme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin; duyma kaybının derecesine, başlangıç yaşına, kullandıkları dil veya iletişim sistemine (konuşma, işaret dili ve/veya dudak okuma), kullandıkları işitme cihazına ve/veya kullandıkları ses hacmini artırıcı sistemlere göre farklı düzenlemelere ihtiyacı vardır. Öğrencinin sınıf içerisinde öğretim elemanı ve sınıf arkadaşlarını rahat görebileceği bir yerde oturmasının sağlanması, bulunduğu ortamda işaret dili tercümanı var ise konuşurken tercümana değil, işitme yetersizliği olan öğrencinin kendisine bakarak konuşma sürdürülmesi, ders anlatımlarının öncesinde (mümkünse) ders notlarının öğrenci ile paylaşılması, sınıf içinde kullanılan herhangi bir işitsel ders materyalinin yazılı özetinin öğrenci ile paylaşılması, anlatılanları özetlerken, aynı cümleyi tekrar etmek yerine başka kelimelerle yeni bir cümle kurulması, ders esnasında alt yazılı videolar kullanılması ve ders ile ilgili önemli tarihlerin (ders saati ve gününde yapılan değişiklikler, sınav tarihleri, ödevler vb.) tahtaya yazılarak ya da yansıtılarak görsel olarak belirtilmesi gerekmektedir.

İşitme Yetersizliği Olan Bireyler İçin Sınav Uyarlamaları

- Öğrencinin sınav sorularını anlayabilmesi ve cevaplandırabilmesi için ek süre tanınmalıdır.
- Bilgisayar destekli sınav uygulamalarının yapılmasına olanak verilmelidir.
- Sınavlarda görevli gözetmenlere sınıfta işitme engelli öğrenci olduğuna ve öğrencinin sınıfta sözel olarak ifade edilen yönergeleri duyamayabileceği ile ilgili uyarı yapılmalıdır. (Sınav başlama-bitiş saati, cevabı değişen sorular vb. konularda bilgilerin tahtaya yazarak paylaşılmasını sağlayınız.
- Sınav ile ilgili önemli açıklamalara sınav kâğıdında yer verilmelidir.
- Yazılı sınav yapmak mümkün değilse (öğrencinin yazılı dili sınav için yeterli değil ise) ödev, proje gibi alternatif yöntemler göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler

Öğrenme güçlüğü, sözlü veya yazılı dili anlama ya da kullanma, matematiksel işlemleri yapma, hareketleri koordine etme ya da dikkati yöneltme becerilerini olumsuz etkileyen bir yetersizliktir ve yetersizliğin nörolojik kaynaklı olduğu varsayılır. Öğrenme güçlüğü'nün tıbbi ve akademik tanımlarının ortak noktaları şunlardır:

- Zihinsel işlevlerin bir ya da daha fazlasında yetersizlik,
- Bir ya da daha fazla akademik alanda öğrenme zorluğu ve
- Zihin yetersizlik, duyuusal yetersizlik, duygusal bozukluk ve bedensel yetersizliğin olmamasıdır (Graham, Haris, Reid ve Kandel, 2006).

Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerde akademik güçlüklerin disleksi (okuma güçlüğü), disgrafi (yazma güçlüğü) ve diskalkuli (matematik güçlüğü) gibi çeşitli alanlarda gözlenmesi öğrenme güçlüğü'nün sınıflarda görülme sıklığını etkilemektedir. Öğrenme güçlüğü olan bireyler yaşamları boyunca birçok farklı alanda sorunlarla karşılaşmaktadır. Sorun yaşadıkları bu alanlar genel olarak akademik, duygusal

ve sosyal başlıkları altında toplanabilmektedir. Öğrenmenin gerçekleştiği akademik alanlardaki sorunlar tüm duygusal ve sosyal yaşamlarına olumsuz bir şekilde yansımaktadır.

Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler, sorunlarının en belirgin olarak gözlemlendiği akademik alanda desteğe ihtiyaç duyabilmektedir. Bu destek, gerek öğrenmelerine yardımcı olabilecek küçük çalışma grupları ve destek sınıfı gerekse üniversite arkadaşları tarafından sağlanabilir. Özel olarak öğrenmelerine yardımcı olacak personel yetiştirilebilir. Örneğin, farklı dersler konusunda gönüllü öğrenciler eğitilip öğrenme güçlüğü olan ve akademik olarak zorlanan öğrencilere destek sunulabilir.

Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler derslerde not tutma konusunda problem yaşayabilmektedir. Bu konuda problem yaşayan öğrencilere yönelik aşağıdakiler yapılabilir:

- Öğrencilerin ders anında ses kaydı yapmalarına izin vermek ve/veya derslerin ses kayıtlarına erişim imkânı vermek,
- Ders notları ve sunumlarını öğrencilere sağlamak,
- Derslerde not tutucu sağlamak ve tutulan notların öğrencilere ulaştırılmasını sağlamak.

Öğrenme konusunda başka birinden yardım almak yerine bireyin kendisine de çalışma becerileri öğretilir. Öğrenme güçlüğü olan bireylerin akademik başarılarını artırma amacıyla çalışma becerilerini geliştirecek seminerler planlanabilir. Çalışma becerileri geliştirmeyi hedefleyen seminerler farklı öğrenme yöntemlerine odaklanabilir. Öğrenme güçlüğü olan bireyler kendilerini başarıya götürecek çalışma becerilerini tüm derslere uyarlayarak kullanabilir. Bunlara rağmen kendi öğrenmelerinde zorluk yaşayanlar için çalışma grupları tasarlanabilir.

Çalışma grupları, öğrenme güçlüğü olan bireylerin kayıtlı oldukları programda yer alan farklı dersler için destek sağlayabilir. Gönüllü öğrencilerden oluşan çalışma grupları, güçlük yaşanan ders ya da konu ile ilgili arkadaşlarına yardımcı olabilirler. Öğrenme güçlüğü olan öğrencileri için küçük grupların yeterli olmadığı zamanlarda çalışmalar bireyselleştirilebilir. İkili çalışma grupları

planlanarak öğrenme güçlüğü olan öğrenci ve bire bir destek sunacak başka bir öğrenciden yararlanılabilir.

Küçük grup ya da bireysel çalışma grupları yalnızca doğrudan akademik konularda değil, bilgiye ulaşma kaynaklarından biri olan teknoloji kullanma konusunda da olabilir. Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin akademik olarak teknolojik becerilerden yararlanabilmeleri için tam donanımlı ve destekli laboratuvarlar hazırlanabilir. Bu laboratuvarlarda öğrenmeyi kolaylaştıracak ya da öğrenmelerine yardımcı olabilecek yazılımlar yer alabilir. Bilgisayarla ilgili sorulara severek yanıt verecek laboratuvar çalışanlarının/görevlilerinin bulunması öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin işlerini kolaylaştıracaktır.

Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler İçin Sınav Uyarlamaları

Sınav zamanlarında öğrenme güçlüğü olan öğrenciler için aşağıdaki gibi farklı uyarlamalar ve düzenlemeler yapılabilir:

- Sınav sırasında ek zaman,
- Dikkat dağılmasını azaltma,
- Konuşma yoluyla girilen sınavlar (bilgisayar aracılığı ile),
- Sınavlarda okuyucu ve işaretleyici/yazıcı imkânı tanımak,
- Bir günde sadece bir sınav olmasını sağlamak,
- Sınavda yardımcı olabilecek birilerinin olması ve diğer uyarlamalar yer alabilir.

Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Bireyler

Konuşma ve dil bozuklukları, iletişimdeki sorunları ifade eder. Türleri arasında akıcılık (genellikle "kekemelik"), artikülasyon sorunları, ses bozuklukları ve afazi (genellikle beyin hasarı veya ses kaybının bir sonucu olarak kelimeleri kullanmada zorluk) yer alır. Konuşma ve dil bozuklukları, işitme kaybı, öğrenme güçlüğü, yarık dudak, yarık damak veya serebral palsi gibi birçok faktörden

kaynaklanabilir. Konuşma bozuklukları, bir gruptaki sözlü iletişimin doğasında bulunan kaygı nedeniyle artabilir. Amerikan Konuşma-Dil ve İşitme Birliği (ASHA); sözel, yazılı ve/veya diğer sembol sistemlerini anlama veya kullanmada sorun olması durumunu dil bozukluğu; bunun sonucunda dil ve/veya konuşmada ortaya çıkan sınırlılıkları da işitme bozukluğu olarak tanımlamaktadır. Kişilerin söylediklerini anlamada güçlük yaşayan öğrenciler, alıcı dil problemlerinde genellikle söylenenlerin tamamını anlamada ve yönergeleri izlemede güçlük yaşarlar. Kendini ifade etme konusunda güçlük yaşayan öğrenciler ise, genellikle sözlü veya yazılı dili kullanmada güçlük yaşarlar. Özellikle karmaşık cümle oluşturmada yaşanan zorluklar, ekleri cümle içinde doğru kullanamama ve uygun olmayan jest ve mimik kullanma ifade edici dil yetersizliği sonucu oluşabilen sınırlılıklardandır.

Dil ve Konuşma Güçlüğü olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

- Öğrenci konuşurken acele edilmemeli, sakın bir şekilde cümlesini tamamlamasına fırsat verilmeli,
- Öğrencinin söylediği kelimeler anlaşılmadığı zaman “Anlayamadım. Lütfen benim için tekrar edebilir misin?” diyerek öğrencinin kendisini ifade etmesine destek olunmalı,
- Öğrenci herhangi bir kelimedede takıldığında veya tekrarladığında sakın kalması, heyecanlanmaması söylenmemeli. Aşırı kullanılan jest ve mimiklerde öğrenciye bakılmamalı, akıcı olduğu kelimelerde öğrenci ile göz kontağı kurulmalı,
- Derse katılımının sağlanması ve öğrencinin kendisini ifade edebilmesi için derse ilişkin kısa yanıtli sorular yöneltilmeli,
- Öğrenci derste konuşma veya okuma için zorlanmamalı, konuşurken acele etmesi istenmemeli,
- Mümkünse ders notları ve derste kullanılacak materyaller öğrenci ile ders öncesinde paylaşılmalı

Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Bireyler İçin Sınav Uyarlamaları

- Sınav ile ilgili gerekli açıklamalar sınav kâğıdında yer almalı,
- Öğrencinin soruları anlaması ve yanıtlayabilmesi sağlanmalıdır.

Fiziksel Yetersizliği Olan Bireyler

Fiziksel yetersizliğin tanımı, fiziksel engelin türüne ve yetersizliğine göre değişiklik göstermekle birlikte genel olarak iskelet, kas ve eklemlerdeki hastalık veya zedelenmelerden kaynaklı bireyin hareket güçlüğü yaşaması olarak tanımlanmaktadır (Özyürek,1997). Bu hareket güçlüklerinin bir kısmı durağan iken bazıları da ilerleyen türde olabilmektedir. Serebral palsi, multiple skleroz, kas distrofisi, spina bifida, hidrosefali, eklem iltihabı, omurilik yaralanması gibi hastalıklar bedensel yetersizliğe sebep olabilmektedir.

Fiziksel yetersizlik nedeni ile bağımsız hareket edebilme becerileri ve devimsel koordinasyonları sınırlamada, vücut pozisyonunun duruşunu koruma ve belirli bir süre boyunca aynı pozisyonda kalmada güçlükler görülmektedir. Bu bireyler, fiziksel yetersizliğinden dolayı pasif kalmayı tercih edebilirler ve bu gibi durumlarda iletişim kurma konusunda sıkıntı yaşayabilirler.

Fiziksel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Öğretim Düzenlemeleri

- Asansör ile erişimin sağlanamadığı binalarda fiziksel yetersizliği olan öğrencilerin bulunduğu sınıflar, mümkün olduğu kadar giriş katındaki sınıflardan seçilmelidir.
- Ellerini kullanmakta zorluk çeken veya hiç kullanamayan öğrenciler için derslerde ders partnerinin yardımcı olmasına izin verilmelidir.
- Gözlem etkinlikleri, staj gibi etkinlikler de bedensel yetersizlikten etkilenmiş öğrenciler için erişilebilir alanlar ve etkinlik yerleri seçilmelidir.
- Derslik seçiminde öğrencinin rahat giriş yapabileceği uygun mobilyalı sınıflar seçilmelidir.

Fiziksel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Sınav Uyarlamaları

- Bilgisayar kullanımına izin verilmelidir.
- Ek süre verilmelidir.
- Yardımcı teknoloji kullanımına izin verilmelidir.
- Öğrencinin fiziksel yetersizliğinden kaynaklı yorulmalar kaynaklanabilir. Bu durumlarda molalar vererek öğrencinin dinlenmesi sağlanmalıdır.

Diğer Yetersizlik Türleri

Kanser, diyabet gibi süreğen hastalığı olan ve şizofreni, bipolar affektif gibi psikiyatrik durumların öğrencilerin akademik yaşamları üzerinde olumsuz etkileri olabilmektedir. Bu öğrencilerimize yardımcı olmak için dersi veren öğretim elemanı ders notlarını ve materyallerini elektronik bir formatta ve dersten önce erişilebilir hale getirmek, ödev konuları öğrencilere önceden verilmeli, ödevle ilişkin yönergeler açık ve net bir şekilde belirtilmeli vb. uyarlamaların yapılması önemlidir.

ÖNERİLER

Üniversitede eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin üniversitenin imkanlarına ve hizmetlerine eşit erişilebilirliğinin sağlanması ve onların akademik, fiziksel, psikolojik ve kişisel gelişimlerinin desteklenmesi için bütünleştirici eğitim ve öğretim önemli rol oynamaktadır. Bütünleştirici eğitim ve öğretim sürecinde derslerin yetersizlikten etkilenmiş öğrenciler için daha erişilebilir olmasını sağlayan uyarlamalara yer verilmektedir. Yetersizlikten etkilenen öğrencilerin başarılı olmaları kadar başarısız olmaları da doğaldır ve bu sebepten bu öğrencilere duygusal yaklaşmak, derslerden ve bazı akademik çalışmalardan muaf tutmak ya da sınavlarda ayrıcalıklı davranmaya gerek kalmadan aşağıda var olan akademik standartları koruyan ve fırsat eşitliği ilkesini temel alan öneriler ve ipuçları yer almaktadır.

Öğretim Elemanlarına Yönelik Öneriler

Öğretim elemanı, yetersizlikten etkilenmiş öğrenciler için dersin gereklilikleri, öğrenci yeterlilikleri doğrultusunda ve uygun gördüğü şekli ile akademik çevresel düzenlemeler yapacaktır. Aşağıda belirtilen öneriler, öğretim elemanlarına rehber olması açısından genel bilgilerden oluşmaktadır.

- Yasal düzenlemeleri dikkate alarak yetersiz öğrenciler için gerekli uyarlamaları uygulama sorumluluğunu almalıdır.
- Öğrencinizin yetersizliği ve bu yetersizlik kapsamında nasıl uyarlamalar yapılabileceği hakkında daha ayrıntılı bilgi almak için BÜEÖB ile iletişime geçilmelidir.
- Dönem başında, ders içeriğinin tanıtılması ve dersin değerlendirilmesine ilişkin verilen bilgilere ek olarak “Eğer bir engeliniz varsa bu durumu konuşmak için benimle iletişime geçebilirsiniz” ifadesini sözlü olarak belirtilebilir veya ders izlençe formuna “Yetersizliğinden dolayı herhangi bir uyarlamaya ihtiyaç duyuyorsanız, lütfen benimle iletişime geçiniz” şeklinde not düşülmelidir.
- Engelli Öğrenci Birimi aracılığı ile gönderilen uyarlama mektubunu inceleyerek, uygun görülen uyarlamalar kabul edilerek, uygulamaya geçilmeli.
- Eğitim süreci içerisinde aktif olarak kullanılan uyarlamalarda değişiklik/düzenleme yapmak veya yeni bir uyarlama önerilmek isteniyorsa BÜEÖB ile iletişime geçilmeli.
- Dersin, dönem başında belirtilen rutin akışında herhangi bir değişiklik yapıldıysa (sınav uygulaması, ödev yönergesi, ders gün ve saatleri), değişikliğe ilişkin duyurunun tüm öğrencilere ulaşması sağlanmalı.
- Ders notları ve materyalleri çevrimiçi erişilebilir halde ise, erişim adresleri öğrencilere belirtilmeli.

- Sınav değerlendirilmesi sırasında fazla puan verme, belirlenen ek süreden daha fazlasını verme gibi pozitif ayrımcılık yapılmamalı.
- Gerekli durumda yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin bireysel olarak sınava girmelerine imkân sağlanmalı veya farklı formatlarda sınav hazırlanmalı.
- Öğrencilere sınavlar için verilen ek sürenin toplam sınav süresinin yarısından başlayarak öğrencinin yetersizliğinin türü ve derecesine göre tamamına kadar çıkabileceği unutulmamalı.
- Ders notları, PowerPoint sunu, Word dokümanı gibi elektronik ortamda ise (paylaşımı mümkünse) öğrenciler için dersten önce erişilebilir hale getirilmeli.
- Dönem başında, öğrencinin talep ettiği ve kabul ettiğiniz sınav uyarlamaları (ek süre- büyük puntolu çıktı, okuyucu vb.) vize ve final sınavları sırasında uygulanmalı (gerektiği durumlarda sınıfta yer alan gözetmeni bilgilendiriniz).

Öğrenci Danışmanlarına Yönelik Öneriler

- Bölüme yeni başlayan ve danışmanlığınızda olan yetersizlikten etkilenen öğrencilerinize okulu ve okulda bulunan olanakları tanıtmaya amaçlı, bilgilendirme toplantıları düzenlenmeli.
- Özellikle fiziksel yetersizlikten etkilenen öğrencilerin, derslere devamını sağlamak adına, öğrencinin bulunduğu dönemin içindeki derslerin zemin-giriş katında olmasına veya asansörün aktif kullanıldığı binalarda yer almasına özen gösterilmeli.
- Ders saati, sınav yeri gibi değişikliklerden öğrencinin haberdar olması için, cep telefonu ve e-posta adresleri kayıt altına alınmalı.
- Staj yapan öğrenciniz varsa, stajı yürüten öğretim elamanına yetersizlikten etkilenen öğrenci hakkında bilgi verilmeli.
- Danışmanlığı yürütülen öğrencilerin (varsa), yetersizlik durumları hakkında daha ayrıntılı bilgi almak için BÜEÖB ile iletişime geçilmeli.

İdari Personele Yönelik Öneriler

- Kayıt sırasında veya daha sonra ilk defa karşılaşılan yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere öncelikle nasıl yardımcı olunabileceğini sorarak hangi konularda yardıma ihtiyaç duyulduğu belirlenmeli.
- Size gelen yetersizlikten etkilenmiş öğrenci çeşitli nedenlerden BÜEÖB'ne kayıt yaptırmamış veya böyle birimin varlığından haberdar olmayabilir. Bu durumda öğrenci BÜEÖB'ye yönlendirilmeli.
- Size gelen öğrencinin yetersizliği ve bu yetersizlik kapsamında nasıl uyarlamalar yapılabileceği hakkında daha ayrıntılı bilgi almak için BÜEÖB ile iletişime geçilmeli.

FORMLAR

EK – 1 Hizmet Talep Formu

1. Demografik Bilgiler			
Adı Soyadı		Enstitü – Fakülte – Yüksekokul:	
Öğrenci Numarası			
E-posta Adresi		Bölümü	
Telefon Numarası		Sınıfı	
2. Acil durumlarda ulaşılacak kişi			
Adı-Soyadı		Telefon Numarası	
3. Yetersizlik Türü (Belgelendirebileceğiniz yetersizliklerin tamamını işaretleyebilirsiniz)			
Görme Yetersizliği	☐	İşitme Yetersizliği	☐
Dil/ Konuşma Bozukluğu	☐	Öğrenme Güçlüğü	☐
Zihin Yetersizlik	☐	Otizm	☐
Duygu ve Davranış Bozukluğu	☐	Süreğen Hastalıklar	☐
Bedensel/Fiziksel Yetersizlik	☐	Diğer (lütfen belirtiniz) :	
4. Kullandığınız ilaçlar var mı? Varsa yan etkilerini yazınız.			
Engelinizle ilgili kullandığınız bir cihaz ya da araç var mı? Varsa ne olduğunu belirtiniz.			

5. Uygun görüldüğü takdirde, talep ettiğiniz uyarlamalar/ihtiyaçlar nelerdir?

Sınıfta Ses Kaydı Yapılması

Ders Kullanılan Görselin/Tahtanın Fotoğrafının Çekilmesi

Braille Sınav Materyali

Ders Asistanı (Aynı sınıfta eğitim gören öğrenci/öğrenciler)

Alternatif Formatta Ders Materyali (Geniş sayfa, büyük punto vb.)

Sınav İçin Yazıcı/Okuyucu

Sınav Süre Artırımı (%)

Sınıf Değişikliği/Sınıf İçinde Oturma Tercihi

Diğer (lütfen belirtiniz):

Akademik yıl:

Uyarlama Talep Ettiğiniz Dönem:

Güz:

Bahar:

Engelinizin / özel durumunuzun eğitim-öğretim sürecinde ne gibi zorluklara neden olduğunu belirtiniz:

Bu formda belirttiğim bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Talep ettiğim uyarlamalar için yetersizlik durumum ile ilgili resmi belgelendirme (sağlık raporu) yapacağımı ve bu uyarlamaların Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü tarafından ayrıntılı olarak değerlendirilip, ilgili fakülte/yüksekokula iletilmesi sonrasında talep ettiğim hizmetlerin belirleneceğini kabul ediyorum.

İmza:

Tarih:

EK- 2 Akademik Uyarlama Mektubu

1. Akademik Uyarlama Talep Eden			
Öğrencinin Adı Soyadı:			
Öğrencinin Numarası:			
Fakültesi / Yüksek Okulu /Bölümü:			
Birinci Öğretim: ☐		İkinci Öğretim: ☐	
Dersin Adı, Kodu:			
2. Akademik Uyarlama Talep Edilen			
Öğretim Elemanının Adı Soyadı:			
SINIF İÇİ UYARLAMALAR			
B.Ü. Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü Tarafından Uygun Görülen Uyarlamalar		Öğretim Elemanı Tarafından Uygun Görülen Uyarlamalar	
☐	Sınıfta Kullanılan Görselin/Tahtanın/ Materyalin Fotoğrafının Çekilmesi	Sınıfta Kullanılan Görselin/Tahtanın/ Materyalin Fotoğrafının Çekilmesi	☐
☐	Sınıfta Ses Kaydı Yapılması/Destekleyici Ses Donanımı	Sınıfta Ses Kaydı Yapılması/Destekleyici Ses Donanımı	☐
☐	Not Tutucu	Not Tutucu	☐
☐	Ders Partneri(Aynı Sınıfta Öğrenim Gören Öğrenci/Öğrenciler)	Ders Partneri(Aynı Sınıfta Öğrenim Gören Öğrenci/Öğrenciler)	☐
☐	Ders Materyalinin (varsa) Elektronik Formatta Temini	Ders Materyalinin (varsa) Elektronik Formatta Temini	☐
☐	Fiziksel ortama ilişkin düzenlemeler (önde oturma, tek oturma, kolçaklı sandalyede oturma vb.)	Fiziksel ortama ilişkin düzenlemeler (önde oturma, tek oturma, kolçaklı sandalyede oturma vb.)	☐
☐	Diğer (Lütfen Belirtiniz) :	Diğer (Lütfen Belirtiniz) :	☐

SINAV İÇİ UYARLAMALAR

B.Ü. Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü Tarafından Uygun Görülen Uyarlamalar		Öğretim Elemanı Tarafından Uygun Görülen Uyarlamalar	
☐	Büyük Puntolu Sınav Materyali	Büyük Puntolu Sınav Materyali	☐
☐	Sınav İçin Okuyucu/Yazıcı	Sınav İçin Okuyucu/Yazıcı	☐
☐	Sözlü Sınav	Sözlü Sınav	☐
☐	Sınav İçin Süre Artırımı (%.....)	Sınav İçin Süre Artırımı (%.....)	☐
☐	Sınav Evrakının Usb İle Getirilmesi (PC Kullanan Öğrenciler için)	Sınav Evrakının Usb İle Getirilmesi (PC Kullanan Öğrenciler için)	☐
☐	Diğer (Lütfen Belirtiniz) :	Diğer (Lütfen Belirtiniz) :	☐

Öğretim Elemanı Tarafından Uygun Görülmeyen Uyarlamaların Nedeni:

Akademik Uyarlamanın işlevsel hale getirilmesi öğretim elemanı ile öğrencinin ortak sorumluluğundadır. Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü uyarlamalarla ilgili olarak ek desteğe ihtiyaç duyulduğunda öğretim elemanı ve öğrenciye gereken rehberlik hizmetini sunacaktır.

Tüm öğrencilerin eğitim-öğretim hizmetlerinden eşit ve adaletli bir şekilde faydalanması hususunda verdiğiniz destek için teşekkür ederiz.

İmza

Tarih

**B.Ü. Engelli Öğrenci
Birimi Koordinatörü**

İmza

Tarih

Öğrenci İmza

İmza

Tarih

Öğretim Elemanı İmza

Not: Öğrencinin talepleri ve eğitim-öğretim faaliyetlerine erişim konusundaki farkındalığını artırmak amacı ile formun bir kopyasının öğrencide, öğrencinin taleplerini fark edip eğitim ortamında gerekli düzenlemeleri yapabilmesi için bir kopyasının öğretim elemanında, bir kopyasının da engelli öğrenci birim koordinatörlüğünde bulunması gerekmektedir. Formu koordinatörlüğe teslim edilmesi öğrencinin sorumluluğundadır.

Akademik Uyarlama Formunun Kullanımı

Akademik Uyarlama Formu, ihtiyacı olan özel gereksinimli öğrencilerin, bireysel özelliklerine göre ders ve sınavlarda yapılabilecek öğretim uyarlamalarını kapsayan bir formdur. Akademik uyarlamaların yapılabilmesi için, öğrencinin uyarlama talep ettiği dersin öğretim elemanına ya da bölümünün Engelli Öğrenci Akademik Birim temsilcisine başvuru yapması gerekmektedir. Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü Hizmet Talep Formu (Ek-1)'na Koordinatörlük web sayfasında “Formlar” kısmından ulaşabilirler.

Öğrenci bu formu, bir nüshası kendisinde, bir nüshası uyarlama talep ettiği öğretim elemanında biri nüshası da Birim Koordinatörlüğünde kalacak şekilde 3 (üç) kopya olarak hazırlar. Formda yer alan uyarlamalardan istediği ve uygun görülenler uyarlama talep ettiği öğretim elemanı / eğitim gördüğü bölümün Engelli Öğrenci Akademik Birim temsilcisi ile birlikte doldurulur. Öğretim elemanı uygun gördüğü uyarlamaları kabul ederek üç formu da imzalar. Karşılıklı imzalanan formlardan biri öğretim elemanın kendisinde, biri öğrencide, diğeri de BÜEÖBK’nde kalır.

Önemli Not:

1. Akademik uyarlama mektuplarının öğretim elemanına ve birime teslim edilmesi **hizmet alan öğrencinin sorumluluğundadır.**
2. Akademik uyarlamaların uygulanmasındaki güçlük ve aksaklıkların birim koordinatörlüğüne zamanında bildirilmesi **hizmet alan öğrencinin sorumluluğundadır.**
3. Akademik uyarlama formu her akademik dönemde, uyarlama istenen her ders için ayrı olarak düzenlenmelidir.
4. Öğretim elemanın imzasının olduğu formun bir nüshasının, ders ekle-sil döneminin son bulmasından en geç bir hafta sonra birim koordinatörlüğüne teslim **hizmet alan öğrencinin sorumluluğundadır.** Aksi takdirde form geçersiz sayılacaktır.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ Engelli Öğrenci Birim Koordinatörlüğü

Ses Kayıt ve Fotoğraf Kayıt Taahhütnamelerinin Kullanımı

Akademik uyarlama formunun ders içi uyarlamalar kısmında yer alan ses kaydı ve fotoğraf çekiminin özel hayatın gizliliği/kişisel verilerin korunması konularına dikkat edilerek yapılması, öğretim elemanı ve öğrencilerin bireysel haklarına aykırı olabilecek ve hak ihlalini oluşturabilecek durumların önlemesi açısından önemlidir.

Ses Kayıt Taahhütnamesi (Ek-3) ve Fotoğraf Kayıt Taahhütnamesi'nde (Ek-4) öğrencilerin uyması gereken kurallar yer almaktadır.

Akademik Uyarlama Mektubu'nda "ses kayıt ve/veya fotoğraf kayıt" seçeneğini işaretleyen öğrencilerin, uyarlama mektubu ile birlikte "ses kayıt ve/veya fotoğraf kayıt" taahhütnamelerini 3 nüsha şeklinde hazırlamaları ve bir nüshası kendilerinde kalmak koşulu ile Engelli Öğrenci Birim Koordinatörlüğüne ve ilgili öğretim elemanına teslim etmeleri gerekmektedir.

Ses Kayıt (Ek-3) ve Fotoğraf Kayıt (Ek-4) Taahhütnamelerinin bir örneği Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Birim Koordinatörlüğü'nün internet sayfasında "Formlar" bölümünde mevcuttur.

Not: *Kişisel verileri koruma kanunu kapsamında ses ve görüntü kaydı konusunda öğretim elemanının, engelli öğrencinin ve diğer öğrencilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak adına dönem başında engelli öğrencimize ses ve görüntü kaydını amacı, sınırları ve gerekliliğine ilişkin bilgi verilmelidir.*

EK 3- Ses Kayıt Taahhütnamesi

Öğretim Elemanının Adı Soyadı:

Öğrencinin Adı Soyadı:

Fakülte/ Yüksekokul / Bölüm:

Öğrencinin Numarası:

Birinci Öğretim:

İkinci Öğretim:

Dersin Adı ve Kodu:

Akademik Yıl ve Dönemi:

1. Ses kaydı, derste yalnızca dersi veren öğretim elemanının izni ile alınabilir.
2. Derslerde not tutamayan veya ders notlarını okuyamayan yetersizlikten etkilenmiş öğrenciler sadece bireysel kullanımları için derslerde ses kaydı yapabilirler.
3. Ses kayıtları, sadece bu formu imzalayan öğrenci tarafından ve sadece bu ders için bireysel çalışmak üzere kullanılabilir.
4. Derslerde alınan ses kayıtları, ilgili öğretim elemanının açık onayı olmaksızın ve öğretim elemanı kaynak gösterilmeksizin hiçbir şekilde yayınlanamaz, başka kişilerle ve platformlarla paylaşamaz.
5. Derslerde alınan ses kayıtları, ilgili dersin öğretim elemanına ve derse katılan diğer öğrencilere karşı hiçbir şekilde kullanılamaz.
6. Yukarıda belirtilen maddelere uyulmadığında takdirde Üniversitenin disiplin soruşturma işlemine tabi olur.

Ses kayıt taahhütnamesini okudum ve anladım. Bu dersi alan öğrenci olarak yapacağım her ses kaydı için yukarıdaki yazılı olan ilkelere uyacağımı taahhüt ederim.

Öğrencinin;

Adı Soyadı:

İmzası:

Tarih:

Öğretim Elemanının;

Adı Soyadı:

İmzası:

Tarih:

EK-4 Fotoğraf Kayıt Taahhütnamesi

Öğretim Elemanının Adı Soyadı:

Öğrencinin Adı Soyadı:

Fakülte/ Yüksekokul / Bölüm:

Öğrencinin Numarası:

Birinci Öğretim:

İkinci Öğretim:

Dersin Adı ve Kodu:

Eğitim Öğretim Yılı ve Dönemi:

1. Fotoğraf çekimi, derste yalnızca dersi veren öğretim elemanının izni doğrultusunda yapılabilir
2. Derslerde not tutamayan veya ders notlarını okuyamayan yetersizlikten etkilenmiş öğrenciler sadece bireysel kullanımları için derslerde ilgili yazılı gösterilen/yansıtılan materyalin fotoğrafını çekebilirler.
3. Derslerde video kayıt alınmaz, ilgili görselin/materyalin yalnızca fotoğrafı çekilebilir.
4. Fotoğraf çekimi esnasında öğrencinin, dersin akışını bozaması, sınıfta dolaşmaması ve gürültü yapmaması beklenir.
5. Fotoğraf kayıtları, sadece bu formu imzalayan öğrenci tarafından ve sadece bu ders için bireysel çalışmak üzere kullanılabilir.
6. Derslerde alınan fotoğraf kayıtları, ilgili öğretim elemanının açık onayı olmaksızın ve öğretim elemanı kaynak gösterilmeksizin hiçbir şekilde yayınlanamaz, başka kişilerle ve platformlarla **paylaşılamaz**.
7. Derslerde alınan fotoğraf kayıtları, ilgili dersin öğretim elemanına ve derse katılan diğer öğrencilere karşı hiçbir şekilde kullanılamaz.
8. Fotoğraf çekimi yalnızca ilgili öğrencinin cihazı ile yapılabilir. Not tutucu ve sınıf arkadaşları kendi cihazları ile öğrenci adına fotoğraf çekimi yapamaz.
9. Yukarıda belirtilen maddelere uyulmadığı takdirde Üniversitenin disiplin soruşturma işlemine tabi olur.

Fotoğraf kayıt taahhütnamesini okudum ve anladım. Bu dersi alan öğrenci olarak yapacağım her fotoğraf çekimi için yukarıdaki yazılı olan ilkelere uyacağımı taahhüt ederim.

Öğrencinin;

Adı Soyadı:

İmzası:

Tarih:

Öğretim Elemanının;

Adı Soyadı:

İmzası:

Tarih:

EK-5 Ders Partnerliği Hizmeti

Ders Partneri Taahhütnamesi (Öğrenci Formu)

Yetersizliğinizden dolayı, not tutmakta güçlük çektiğiniz dersler için Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü tarafından ders partner hizmetinden yararlanmanız uygun görülmüştür.

Bu taahhütnamede aşağıda belirtilen sorumluluklarınızı okuyup, ilgili alanları doldurmanız ve imzalamanız gerekmektedir.

Ders Bilgileri

Akademik Yıl:

Dönem:

(Lütfen yalnızca bir tanesini işaretleyin)

Güz

Bahar

Dersin Adı, Kodu:

Ders Günü ve Saat

Öğretim Elemanının Adı-Soyadı:

Ders Partneri Hizmeti Alan Öğrencinin Sorumlulukları

1. Önceden belirlenmiş gün, saat ve teknik formatta (fotokopi, fotoğraf, elektronik ortam vb.) tutulan notları ders partnerinden almak.
2. Notları başka kişilerle kesinlikle paylaşmamak.
3. Ders partneri ile saygı ve profesyonellik çerçevesinde bir ilişki sürdürmek.
4. Öğretim elemanından izin alınması koşuluyla, derste ses kaydı almak veya fotoğraf çekmek isteniyorsa ilgili ekipmanı ders partnerine temin etmek (ses kayıt cihazı, cep telefonu vs.).
5. Herhangi bir aksaklık veya iletişim bilgilerinin değişmesi durumunda, ders partnerini ivedilikle bilgilendirmek.
6. Mazeretsiz olarak devam edilmemiş derslere ait notları istememek. Öğrenci, ders partnerinin tamamen gönüllü olarak destek verdiğini bilmeli ve partnerin bunu istediğinde sonlandırabileceğinin farkında olmalıdır.

Yukarıda belirtilen sorumluluklarımı okudum ve anladım. Bu sorumlulukları yerine getirmemem durumunda ders partneri hizmetinden yararlanamayacağımı kabul ediyorum.

Öğrenci Adı Soyadı:

E-Posta Adresi:

İmza:

Telefon Numarası:

Tarih:

Ders Partneri Taahhütnamesi (Ders Partner Formu)

Öncelikle ders partneri olmak istediğiniz için teşekkür ederiz. Yetersizliğinden ötürü not tutma, not paylaşımı ve okuma hizmetlerine ihtiyacı olan bir öğrenci ile aynı dersi alıyorsunuz. Ders parter hizmeti süresince Bartın Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Koordinatörlüğü tarafından sene sonunda düzenlenecek etkinliklere, partnerliğini yaptığınız öğrenci ile birlikte katılma imkânına sahip olacaksınız.

Bu taahhütnamede sizden aşağıda belirtilmiş olan sorumluluklarınızı okuyup, ilgili yerleri doldurup, imzalamanız istenmektedir.

Ders Bilgileri

Akademik Yıl:

Dönem:

Güz

Bahar

(Lütfen yalnızca bir tanesini işaretleyin)

Dersin Adı, Kodu:

Ders Günü ve Saat

Öğretim Elemanının Adı-Soyadı:

Ders Partneri Hizmeti Alan Öğrencinin Sorumlulukları

1. Derse düzenli devam ederek, not tutmak.
2. İlgili öğrenciyle, önceden belirlenmiş şekilde (fotoğraf, fotokopi ve elektronik ortamda) notları paylaşmak.
3. İlgili öğrenciye, öğretim elemanından izin almışsa, derste ses kaydı alması veya fotoğraf çekmesi için yardımcı olmak.
4. Herhangi bir aksaklık veya sağlık sorunları nedeniyle derse devam edilememesi durumunda, ders partnerliği yaptığı öğrenciyi bilgilendirmek.
5. Ders partnerliği yaptığı öğrencinin kimliği ve yetersizliği ile ilgili bilgileri kimseyle paylaşmamak.

Yukarıda belirtilen sorumluluklarımı okudum ve anladım. Bu sorumlulukları yerine getirmemem durumunda ders partnerliği görevimin sonlandırılmasını kabul ediyorum.

Öğrenci Adı Soyadı:

E-Posta Adresi:

İmza:

Telefon Numarası:

Tarih:

Kaynakça

- Altunay, A. B. (2013). Görmeyen ve görme kaybı olan öğrenciler. A. Cavkaytar (Ed.), Özel eğitim içinde (1 bs., s. 207-234). Ankara: Vize.
- Brigham, N., Yoder, P., Jarzynka, M. ve Tapp, J. (2010). The Sequential Relationship Between Parent Attentional Cues and Sustained Attention to Objects in Young Children with Autism. *Journal of Autism and Developmental Disorder*, 40(2), 200-208.
- Chakrabarti, S. ve Fombonne, E. (2005). Pervasive Developmental Disorders in Preschool Children: Confirmation of High Prevalence. *American Journal of Psychiatry*, 16(2), 1133-1141.
- Chen, D. (Ed.). (2014). *Essential elements in early intervention: Visual impairment and multiple disabilities*. American Foundation for the Blind.
- Diken, H. İ. (2012). Otistik Bozukluğu olan Çocuklar. H. İ. Diken içinde, *Özel Eğitime Gereksinimi olan Öğrenciler ve Özel Eğitim* (s. 411-446). Ankara: Pegem.
- Douglas, G. (2001). ICT, education, and visual impairment. *British journal of educational technology*, 32(3), 353-364.
- Friend, M. (2006). *Special Education: Contemporary Perspectives for School Professionals*. New York: Pearson Education.
- Gray, K., Keating, C., Taffe, J. ve Brereton, A. (2012). Trajectory of Behavior and Emotional Problems in Autism. *Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 117(2), 121-133.
- Gazi Üniversitesi (2016). Öğretim Elemanı ve Personel Kılavuzu. <http://engelsiz.gazi.edu.tr/posts/view/title/ogretim-eleman-ve-personel-kilavuzu-188763?siteUri=engelsiz> sayfasından erişildi.
- Gümüş, Y. Y. (2015). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğuyla (dehb) nasıl başa çıkabilirim?* Ankara: Nobel Tıp Kitabevi.
- Hallowell, E. M. and Ratey, J. J. (2017). *Dikkat eksikliği bozukluğu*. Ankara: Pozitif Yayınları.

- Köroğlu, E. (2013). *DSM-V-R Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı*. Ankara: HYB.
- Macintosh, K. ve Dissanayake, C. (2006). Social Skills and Problem Behaviours in School Aged Children with High-Functioning Autism and Asperger's Disorder. *Journal of Autism and Other Developmental Disorders*, 36(6), 1065-1076.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (2013). *Engelli Öğrencilerin Akademik Ortamlarda Desteklenmesi: Öğretim Elemanı Kılavuzu*. http://engelsiz.metu.edu.tr/kaynaklar/sayfasından_erişildi.
- Özyürek, M. (1998). Görme engelliler. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi.
- Özyürek, M. (2005). Görme yetersizlikleri. S. Eripek (Ed.), *Özel eğitim içinde* (s. 128- 136). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Şafak, P. (2009). Görme yetersizliği olan çocukların eğitimi. G. Akçamete (Ed.), *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (1 bs., s. 397- 440). Ankara: Kök.
- Töret, G. (2018). Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB): Özellikleri. H. İ. Diken içinde, *Zihin Yetersizliği ve Otizm Spektrum Bozukluğu* (s. 191-228). Ankara: Pegem.
- Ünlüerçi, N.R. (2016). *Optisyenler için görme optiği ve görme kusurlarının düzeltilmesi*. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi.
- World Health Organization. (2010). International Classification of Diseases 10th Edition. https://www.who.int/classifications/icd/ICD10Volume2_en_2010.pdf/ accessed in may 2020.
- Yavuz, M. ve Çıkkılı, Y. (Ed.) (2019). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu*. Ankara: Eğiten Kitap.